

3

UVODNIK

5

V ŽARIŠČU

- Izjava
- Martin Lisec
- Zorica Blagotinšek
- Vida Tomažič
- Mihaela Jeriček
- Bogdan Polajner
- Iris Učman
- Renata Medle

Središčni pomen vzgoje
Nekaj izjavi na rob pripisanih misli
Križa je vedno tudi možnost
Vzgojna strast
Radi bi šli
Zasvojenost in vzgoja
Šola in preventivno delo na področju odvisnosti
Moje iskanje poti do Romov

16

NAŠ POGOVOR

- Jože Mlakar

Ludwig Wahlmeyer

21

RAZREDNE URE

- Jana Kalin

Zakaj razredne ure

24

STARŠI

- Karmen P. Podobnik
- Jerneja Prosen
- Viktorija Bevc
- Helena Furar

Šole za starše
Iz seminarske naloge o družini
Iskanje poti do staršev
Imajo probleme starši z mladostniki
ali mladostniki s starši?

29

BITI VZGOJITELJ

- Chiara Lubich
- Tatjana Pintar

Samo eden je učitelj
Srce preživi menjave časov

33

VZGOJNA PODROČJA

- Vinko Škafar
- Helena Jeriček
- Milena Košak
- Jožef Muhovič

Zakaj se mladi odločajo za sekte in novodobna gibanja?
Konec vzgoje?
Mladi in mediji – šolski otroški parlament
Likovna vzgoja v kurikularni prenovi: Komu ali čemu pravzaprav zvoni?

41

IZKUŠNJE

- Sonja Pušnik
- Lado Hočevnar in drugi

Podarimo drug drugemu svojo drugačnost
Vzgojno izobraževalni zavod Višnja Gora

45

POGOVORI IN SVETOVANJE

- Angelca Žerovnik

Agresivnost do učiteljev

46

PREBRALI SMO

47

IZ ŽIVLJENJA DKPS

49

DROBTINICE

50

NAPOVEDNI KOLEDAR

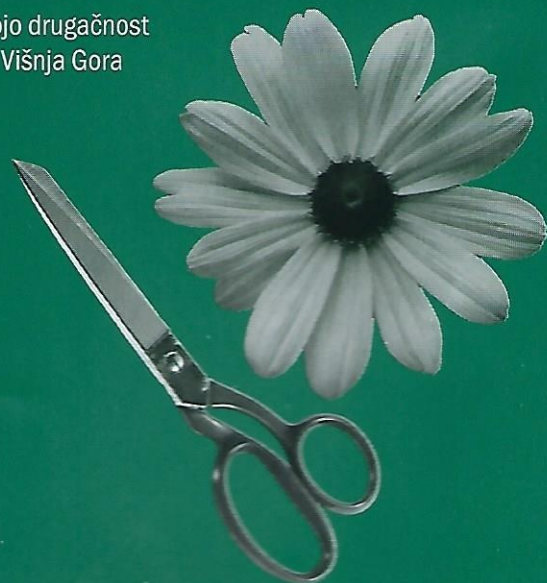
51

POVZETEK

51

AVTORJI

V ŽARIŠČU

MLADI IN
NJIHOV
SVET:MED
SANJAMI
IN RESNI-
ČNOSTJO

SREDIŠČNI POMEN VZGOJE

Ob zaključku mednarodnega seminarja Mladi - ulica - prihodnost: sodobne oblike revščine mladih, ki je v organizaciji Projekta Skala potekal v Ljubljani od 8. do 10. aprila 1999, naslavljamo sodelavci Projekta Skala na vse, ki se v naši domovini posvečajo vzgojnemu delu z mladimi, naslednjo izjavo:

1. Credo vzgojiteljev

Verjamemo v mlade!

So upanje naše prihodnosti. V njih je ogromno življenjske moči. Sposobni so odgovorno sooblikovati svoje življenje in graditi nov svet. Tudi najbolj zavrženi mladi so poklicani, da postanejo protagonisti svoje prihodnosti; v vseh so semena dobrega.

Verjamemo v vzgojo!

Vzgoja je najpomembnejša naloga, do katere imajo mladi vso pravico. Razumemo jo kot načrtno dejavnost, ki želi dajati mladim oporo pri njihovi celostni osebnostni rasti in pri njihovem odgovornem vključevanju v družbo. Temeljni imperativ vzgoje je: *biti* z mladimi, darovati jim čas, ljubezen, pozornost in spoštovanje ter odkrivati v njihovem življenju meje zasvojenosti, da bi jih presegli, in obzorja svobode, da bi jo dosegli.

Verjamemo v preventivo!

Preventivo uresničujemo s spodbujanjem mladih k načrtovanju lastnega življenja, z vzgojo za vrednote, z odpiranjem ponudb in možnosti ter s širjenjem obzorij, ki dajejo mladostniku priložnost za boljšo izbiro in priložnost za uveljavljanje lastne osebnosti v služenju skupnemu dobremu.

2. Stanje v Sloveniji

Ni vse zlato, kar se sveti

Slovenska družba živi v mnogih notranjih nasprotjih. Opaziti je veliko tekmovalnost, nekritično posnemanje tujih vzorcev vedenja in tehnicistično naravnost izobraževalnega sistema. V vzgojnih procesih je razvrednotena in pogosto onemogočena vloga staršev in družine. Priča smo okostenelosti vzgojnih in izobraževalnih ustanov. Vzgojna okolja in dejavnosti so marsikje prezirana in drugorazredna, zato pa tudi neuspešna. Žrtev vseh nedorečenosti so najpogostejše otroci in mladostniki.

Nove oblike revščine mladih

Danes je reven tisti, ki ima na različnih ravneh življenja manj možnosti. Najbolj revni so tisti mladi, ki so bili v svojem življenju prikrajšani za kakovostno navzočnost obeh staršev in odraslih vzgojiteljev, ki bi jim v bogastvo subjektivnega doživljanja sebe, drugih in sveta vnašali objektivne vrednote družbe, izročila in kulture.

3. Klic v sili

Vse vladne in nevladne organizacije v naši družbi, ki posvečajo svojo prednostno skrb mladim, še posebej *Ministrstvo za šolstvo in šport* ter *Ministrstvo za delo, družino in socialne zadeve*, pozivamo:

- omogočajmo družini, da bo lahko kar najbolje opravljala svoje vzgojno poslanstvo,
- dajajmo pri svojem delu več poudarka celostnemu razvoju mladih, oblikujmo takšne strukture, ki bodo spodbujale in pospeševale osebnostno dozorevanje mladih,
- naredimo kakovostni korak od izvajanja projektov k resničnim procesom vzgoje,
- povežujemo se med seboj, delujemo po načelih teritorialne preventive.

Vzgoja je stvar srca!

Janez Bosko

V Ljubljani, 15. maja 1999,
ob svetovnem dnevu družine

Projekt SKALA
p.p. 2404
1001 Ljubljana
e-pošta: skala@salve.si

foto: Tini Rakuša

NEKAJ IZJAVI NA ROB PRIPISANIH MISLI

Nič v življenju se ne zgodi naključno, pravijo. Tako tudi ni naključje, da je opaziti v slovenski družbi vedno več posameznikov in skupin ljudi, ki se začena sistematično in dosledno ukvarjati z vzgojo in z njo povezanimi vprašanji. Dogajanja v zvezi s kurikularno preno, vsi počeni šivi Nacionalnega kurikularnega sveta, začetek izhajanja te prepotrebne revije, nov nacionalni program mladinske pastorale, škofijski zbor mladih v Mariboru, pozitiven odziv javnosti na razne pobude vzgojnega značaja, štiri katoliške gimnazije, ki poskušajo dajati poleg izobraževanja velik poudarek tudi vzgoji ... Številni drobci, navidez med seboj razpršeni, ki pa na različnih ravneh in z različno težo pripovedujejo o dejstvu, da se začena civilna družba v Sloveniji z novo občutljivostjo zavedati odgovornosti, ki jo ima do svoje sedanjosti in do svoje prihodnosti. Kajti vsaka vzgoja je skozi prizmo prihodnosti temeljno usmerjena v sedanjost, v mladostnikov "tu in sedaj". »Otroci niso prihodnost kakega naroda, otroci so njegova sedanjost,« je zatrdil brazilski borec za pravice otrok in mladostnikov in ulični vzgojitelj, salezijanec Raimundo Mesquita, med svojim obiskom sredi letošnjega maja v Sloveniji.

Raznim novim spoznanjem civilne družbe v Sloveniji se ob bok postavljajo tudi spoznanja nosilcev Projekta Skala (animatorjev in zaposlenih), ki smo si jih pridobili v štirih letih vzgojnega dela. Izkušnja konkretnega dela, bogata vzgojna izkušnja don Boskovega preventivnega vzgojnega sistema, teoretično poglobljanje in študij, izmenjava z domačimi in tujimi strokovnjaki - vse to nas je spodbudilo, da smo ob letošnjem mednarodnem seminarju *Mradi - ulica - prihodnost: sodobne oblike revščine mladih* (Ljubljana, 8.-10.4.; 15.5.) na slovensko javnost naslovili izjavo za javnost z

arhiv Projekt Skala

naslovom *Središčni pomen vzgoje*.

Izjava je namenjena vsem, ki se v slovenskem prostoru posvečajo delu z mladimi. Ponavljam: delu z mladimi. Kajti delo z mladimi (še) ni (nujno) vzgoja! Od dela z mladimi do vzgoje je potrebno narediti večplastni kakovostni

korak: na ravni temeljnega pristopa, na ravni organizacije, nenazadnje na ravni financiranja. Zato sta poleg splošnega apela na vse "vladne in nevladne organizacije" še posebej izpostavljeni dve ministrstvu, Ministrstvo za šolstvo in šport ter Ministrstvo za delo, družino in socialne zadeve, ki imata v naši državi formalna pooblastila in tudi predvidena proračunska sredstva, da skrbita za izobraževanje, lajšanje socialnih stisk in izključenosti ter tudi za vzgojo. Da, tudi za vzgojo! Vzgoja namreč nima posebnega vladnega resorja, ki bi jo načrtoval - od vsebinskih do finančnih vidikov. Tako imata obe omenjeni ministrstvi velik neposreden in tudi posreden vpliv na kakovost vzgoje pri nas: neposreden vpliv tam, kjer so programi podrejeni neposredno omenjenima resorjema, posredno pa prek številnih nevladnih organizacij, ki se posvečajo vzgoji mladih in ki se, kakor je splošno znano, v večini primerov financirajo projektno, torej prek obeh v izjavi omenjenih ministrstev.

Izjava ima temeljno en sam cilj, ki je jasno izražen že v samem naslovu: (ponovno) izpostaviti v slovenskem kulturnem in družbenem prostoru *središčni pomen vzgoje*, dati vzgoji tisto veljavo in težo, ki ji (objektivno gledano) gre. Zakričati na vse grlo, da je izobraževanje pomembno, vendar da ob tem ne smemo prezreti človeka; zakričati, da je pastoralna pomembna, vendar da tudi ob tem ne smemo prezreti človeka! Vzgoja pomeni namreč tisto rdečo nit, ki različne človekove izkušnje in spoznanja čustvene,

razumske in duhovne narave, pravilne in napačne korake, vplive okolja in dedni zapis, posameznikove sanje in njegova razočaranja, vživljanje v svet odraslih in travme ob tem tke v eno samo zaključeno celoto. Vzgoja je tisto, kar pomaga mladostniku, da doseže celostnost v osebnem, socialnem in duhovnem smislu.

Izjava je sestavljena iz treh delov.

V prvem je predstavljen *credo* vzgojiteljev. Vzgojitelj mladih mora biti človek vere. Preprosto mora verjeti, da je njegovo prizadevanje smiselno. Del vzgoje so namreč tudi neuspehi. Verjeti je potrebno, da začena z vsakim mladim človekom življenje pisati novo zgodbo in da je smiselno vsem neuspehom navkljub poskusiti še enkrat! Izpovedujemo vero v mlade, v njihovo notranjo moč in smelo zazrtost v prihodnost. Izpovedujemo vero v vzgojo, ki more danes pomagati mladim na poti njihovega dozorevanja. Izpovedujemo vero v preventivo, ki je tista resničnost, ki prebujata v mladih in v okolju vse razpoložljive potenciale dobrega in ki hkrati odpira možnost izbire, znotraj katere lahko mladostnik najde svojo izvirno pot.

Drugi del izjave spregovori kritično o razmerah v slovenski družbi, ki se najbolj zrcalijo na mladih in otrocih. Tehnicistično-storilnostna naravnost družbe povzroča skupaj z drugimi dejavniki številne oblike sodobne revščine, v katere so pogosto ujeti prav mladi. Posebej je izpostavljena problematika, ki onemogoča družini bolj kakovostno življenje. Ugotavljamo, da so konec koncev »najbolj revni tisti, ki so bili v svojem življenju prikrajšani za kvalitetno navzočnost odraslih vzgojiteljev, ki bi jim v bogastvo subjektivnega doživljanja sebe in resničnosti okoli njih vnašali objektivne vidike kulture, izročila in družbe«.

V tretjem delu je klic, namenjen vsem ljudem dobre volje in vsem vladnim in nevladnim organizacijam, ki se posvečajo vzgoji mladih. Predstavljenih je sedem apelov, ki vsak na svoj način pozivajo h konkretnosti vzgojnega prizadevanja in k

prizadevanju za izboljšanje le-tega.

S to prvo izjavo za javnost smo želeli sodelavci Projekta Skala spodbuditi vse ljudi dobre volje, da bi z več ljubezni, potrpežljivosti in notranjega prepričanja zrla na mlade, na svojo vlogo, ki jo imamo v njihovem življenju, in na trenutek, ki ga preživljamo skupaj.

Želeli bi, da bi postala izjava izhodišče za ploden dialog o vzgoji in vprašanjih, povezanih z njo. Zato vas vabimo, da nam pišete, sporočate svoje predloge, mnenja, kritične pomisleke. Mogoče se nam bo v prihodnosti skupaj zapisala še kakšna izjava na to temo. Tudi takšni klici so namreč pomemben del prizadevanja za kakovost vzgoje. Že prej omenjeni g. Raimundo Mesquita je namreč rekel: »Če v puščavi kriči en sam glas, puščava njegovo kričanje utiša. Če pa zavpijejo mnogi, puščava sliši ...!« Za vsako vašo misel vam bomo torej iskreno hvaležni!

Če sem ta komentar začel z besedo "naključje", naj ga s to besedo še končam. Naključje je hotelo, da objavljamo to izjavo na zadnji dan mednarodnega seminarja o sodobnih oblikah revščine mladih. In po naključju je ta dan 15. maj, svetovni dan družine. Mogoče je tudi v tem nit Božje previdnosti – kajti za kristjane "naključij" ni: je samo dobrot Božje previdnosti, ki se razodeva v različnih okoliščinah življenja. Da, potrebno je začeti pri družini, pri osnovnem jedru družbe, pri srčki zdravih medosebnih odnosov. Prav o tej temi bo obširno spregovoril mednarodni seminar, ki ga pripravljamo za prihodnje leto.

KRIZA JE VEDNO TUDI MOŽNOST

Peter John Newbery, izvršni direktor projekta Youth Outreach (krizna intervencijska služba za mlade) v Hong Kongu, je na mednarodnem seminarju Sodobne oblike revščine mladih (Ljubljana, april 1999) imel predavanje z naslovom Kriza je vedno tudi možnost. Povzemamo njegovo predavanje.

Socialna pomoč za mlade v Hong Kongu je široko razvejana. Nudijo jo vladne in nevladne organizacije. Veliko nevladnih organizacij subvencionira država. The Social Welfare Department (SWD) je odgovoren za izvajanje vladne politike na področju socialne pomoči ter za njen razvoj in koordinacijo.

Sestavljajo ga različni oddelki. Socialna pomoč vključuje:

- socialno skrbstvo
- socialno pomoč družinam in otrokom
- zdravstveno socialno pomoč
- pomoč starejšim
- usposabljanje ljudi z motnjami
- pomoč pogojno izpuščenim mladim prestopnikom
- usposabljanje mladih prestopnikov za samostojno življenje.

Vladne in nevladne organizacije pripravljajo mrežo programov izobraževanja za družinsko življenje (npr. v obliki zagotavljanja avdiovizualne opreme in literature). V mrežo dela z otroki in mladostniki so vključeni tudi: projekt preprečevanja zlorab, projekt podpore skupnostim in poskusni projekt pomoči mladim na terenu.

Centri za otroke in mladostnike, postavljeni blizu kraja bivanja mladostnikov, spodbujajo mlade, da se vključijo v aktivnosti za razvijanje značaja, osebnosti, vedenja in socialnih veščin. Pisarna za socialno delo (v okviru SWD) z mladimi koordinira razvoj pomoči mladim v različnih okolišjih. V povezavi z Oddelkom za izobraževanje in nevladnim sektorjem SWD zagotavlja socialno pomoč na šolah, študentom pomaga pri razvijanju njihovih talentov, pri spopadanju z vedenjskimi in čustvenimi problemi ter problemi prilagoditve. Socialni delavci nevladnih organizacij prav tako nudijo svetovanje, vodenje in druge oblike socialnega dela z neprilagodljivimi mladostniki s socialnimi, čustvenimi in vedenjskimi problemi. Socialni delavci sami pridejo do krajev, kjer se mladi srečujejo.

V letu 1991 je bil ustanovljen *Youth Outreach* (krizna intervencijska služba za mlade), da bi zapolnil vrzel med obstoječimi možnostmi storitev za mlade. Danes je to še vedno edina agencija v Hong Kongu, ki zagotavlja 24-urno pomoč mladim v stiski.

foto: Projekt Skala